

Юлія ПЕТУТІНА,
приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ¹ ЗІ СПАДЩИНИ

Тест I

1. Заява про прийняття/відмову від спадщини, яку особисто подає спадкоємець (оформлює у Вас), викладається на бланку із засвідченням підпису заявника?

Відповіді

А. Так

Б. Ні

В. На бланку, але без нотаріального засвідчення підпису

Г. Підпис засвідчується, але не на бланку

Правильна відповідь: Б.

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (глава 10 розділу II):

3.3. Заяви про прийняття спадщини або відмову від її прийняття подаються спадкоємцем особисто нотаріусу за місцем відкриття спадщини у письмовій формі.

3.4. Якщо спадкоємець особисто прибув до нотаріуса за місцем відкриття спадщини, нотаріальне засвідчення справжності його підпису на таких заявах не вимагається. У цьому випадку нотаріус встановлює особу заявника, про що на заяві робиться відповідна службова відмітка. Ця відмітка скріплюється підписом нотаріуса.

Отже, засвідчення підпису не обов'язкове. Але не буде помилкою, якщо у Вас є своє обґрунтування і Ви принципово (за

внутрішнім переконанням) засвідчуєте підпис заявника.

2. Чи проставляється на заявах час їх подання?

Відповіді

А. Ні

Б. Так

В. Тільки якщо заява надійшла поштою

Правильна відповідь: Б.

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (абз. 3 п. 3.11 глави 10 розділу II):

На всіх заявах зазначаються дата і час їх надходження та номер спадкової справи.

3. Чи потрібно записувати заяви у Журнал реєстрації вхідних документів?

Відповіді

А. Так, усі

Б. Ні, ніколи не записуються

В. Тільки ті, що надійшли поштою

Г. Тільки ті, що надходять від спадкоємців-нерезидентів

Правильна відповідь: В.

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (п. 3.11 глави 10 розділу II):

Заява про прийняття спадщини чи про відмову від її прийняття підлягає реєстрації у Книзі обліку і реєстрації спадкових справ у день надходження. У разі надходження

¹ Підвищення професійного рівня: розважально-пізнавальні тести зі спадщини // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2017. – № 1. – С. 107-110.

такого документа поштою він підлягає також реєстрації у Журналі реєстрації вхідних документів.

4. Що насамперед має зробити нотаріус, коли надійшла заява, якщо за словами спадкоємця спадкова справа ще не заводилась?

Відповіді

- А.** Перевірити наявність заповіту
- Б.** Перевірити наявність спадкової справи
- В.** Зареєструвати спадкову справу

Правильна відповідь: Б.

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (п. 2.2 глави 10 розділу II):

При заведенні спадкової справи нотаріус за даними Спадкового реєстру перевіряє наявність заведеної спадкової справи, спадкового договору, заповіту.

Тут ще є певна логіка: не можна завести спадкову справу, не перевіривши відсутність вже заведеної в Спадковому реєстрі справи. А ось перевірку наявності заповітів / спадкових договорів можна вже не робити у разі, якщо виявиться, що спадкова справа заведена іншим нотаріусом.

5. Чи є обов'язковим подання свідоцтва про смерть при заведенні спадкової справи?

Відповіді

- А.** Обов'язково
- Б.** Не потрібно
- В.** Бажано, щоб не допустити помилки при заведенні справи

Правильна відповідь: В.

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (глава 10 розділу II):

1.2. При зверненні спадкоємця у зв'язку з відкриттям спадщини нотаріус з'ясовує відомості стосовно факту смерті спадкодавця, часу і місця відкриття спадщини, кола спадкоємців, наявності заповіту, наявності спадкового майна, його складу та місцезнаходження, необхідність вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.

1.3. Факт смерті фізичної особи і час відкриття спадщини нотаріус перевіряє

шляхом витребування від спадкоємця свідоцтва про смерть, виданого органом державної реєстрації актів цивільного стану.

1.4. У разі неможливості пред'явлення спадкоємцями свідоцтва про смерть спадкодавця нотаріус повинен витребувати від органу державної реєстрації актів цивільного стану копію актового запису про смерть спадкодавця або повний витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису про смерть.

Отже, для відкриття спадщини нотаріус з'ясовує факт смерті і перевіряє його за свідоцтвом про смерть. АЛЕ дивимось, що потрібно саме для заведення спадкової справи:

2.1. Спадкова справа заводиться нотаріусом за місцем відкриття спадщини на підставі поданої (або такої, що надійшла поштою) першою заяви (повідомлення, телеграми) про прийняття спадщини, про відмову від прийняття спадщини, про відмову від спадщини...

Отже, якщо надійшла лише заява, без свідоцтва про смерть, то нотаріус не має право відмовити у заведенні спадкової справи. Тому свідоцтво не **ОБОВ'ЯЗКОВЕ**, але бажане. Ну і, звісно, спадкоємцям про це знати необов'язково.

6. Чи може спадкоємець за заповітом прийняти спадщину за заповітом і при цьому відмовитись від спадкування за законом?

Відповіді

- А.** Так. Звісно
- Б.** Ні, не може

Правильна відповідь: Б.

Якщо заповідане не все майно, яке входить до складу спадкового, то заповідане складає частину спадщини. Отже, прийняти частину спадщини, а від частини відмовитися не можна.

Цивільний кодекс України (статті 1218, 1268); Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (п. 3.14 глави 10 розділу II):

Прийняття і відмова від прийняття спадщини можуть мати місце щодо всього

спадкового майна. Спадкоємець не вправі прийняти одну частину спадщини, а від іншої частини відмовитись. Спадкоємець, який прийняв частину спадщини, вважається таким, що прийняв усю спадщину.

7. Чи може спадкоємець за заповітом відмовитись від спадкування за заповітом і при цьому прийняти спадщину за законом?

Відповіді

- А. Так, може
- Б. Ні, не може

Правильна відповідь: А.

Цивільний кодекс України (ч. 5 ст. 1275): Відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини не позбавляє його права на спадкування за законом.

8. Якщо при заведенні спадкової справи у спадкоємця немає оригіналу (або нотаріально засвідченої копії) свідоцтва про смерть, чи перевіряє нотаріус відсутність заповітів/спадкових договорів за даними Спадкового реєстру?

Відповіді

- А. Так, перевіряє, це обов'язково при заведенні спадкової справи
- Б. Ні, не перевіряє, бо не подано оригінал свідоцтва про смерть (або нотаріально засвідченої копії)

Правильна відповідь: Б.

При нормативному аналізі виявилось, що все не так однозначно.

З одного боку:

Положення про Спадковий реєстр (абз. 7 п. 3.3):

Витяги та інформаційні довідки зі Спадкового реєстру про посвідчені заповіти і спадкові договори видаються іншим особам, крім заповідача та відчужувача, тільки після смерті останніх за умови пред'явлення свідоцтва про смерть або іншого документа, що підтверджує факт смерті заповідача, спадкодавця.

З іншого боку:

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (п. 2.2 глави 10 розділу II):

При заведенні спадкової справи нотаріус за даними Спадкового реєстру перевіряє наявність заведеної спадкової справи, спадкового договору, заповіту.

Отже, нормативні акти один одному суперечать, а більш новий нормативно-правовий акт — Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Але особисто я у такому випадку зачекала б, коли нададуть свідоцтво про смерть, бо без нього все одно спадщину ніхто не отримає.

9. І наостанок несподіване запитання з діловодства: з чого складається індекс документа (вихідний номер) за запитами, пов'язаними зі спадковою справою?

Відповіді

А. Із номера за номенклатурою, номера спадкової справи, порядкового номера Журналу вихідної кореспонденції: 02-14/7-2016/4

Б. Із порядкового номера з Журналу вихідної кореспонденції, номера справи за номенклатурою: 2/02-14

В. Із номера зі стелі, номера з підлоги, року народження першої дитини, року видачі спадщини: 23/18/2011/2017

Правильна відповідь: Б.

Правила ведення нотаріального діловодства:

5.6. Реєстраційний індекс складається з його порядкового номера у межах групи документів, що реєструються, який доповнюється індексом за номенклатурою. Складові частини індексу відокремлюються одна від одної правобіжною скісною рискою.

8.12. На вихідному документі проставляються дата, номер, що відповідає порядковому номеру за журналом реєстрації вихідних документів, і номер справи (наряду), у якій буде зберігатися другий примірник вихідного документа із зазначеними реквізитами.

Тест II

1. Жили-були чоловік, його син, його онука (зареєстровані за однією адресою).

Чоловік склав заповіт на все своє майно на сина.

Майно є особистим майном чоловіка, інших спадкоємців немає.

Помирає чоловік, через 2 місяці — його син.

Яким чином онука може отримати право на спадкування після чоловіка?

Відповіді:

А. За правом представлення

Б. За спадковою трансмісією

В. Як спадкоємець 5-ї черги

Г. Спадкує після свого батька (сина чоловіка), який прийняв спадщину, але не оформив її.

Правильна відповідь: Г.

Цивільний кодекс України (ч. 3 ст. 1268):

Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу, він не заявив про відмову від неї.

2. Жили-були чоловік, його син, його онука (зареєстровані всі окремо).

Чоловік склав заповіт на все своє майно на сина.

Майно є особистим майном чоловіка, інших спадкоємців немає.

Помирає чоловік, через 2 місяці — його син.

Яким чином онука може отримати право на спадкування після чоловіка?

Відповіді:

А. За правом представлення

Б. За спадковою трансмісією

В. Як спадкоємець 5-ї черги

Г. Спадкує після свого батька (сина чоловіка), який прийняв спадщину, але не оформив її

Правильна відповідь: Б.

Цивільний кодекс України (ч. 1 ст. 1276):

Якщо спадкоємець за заповітом або за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти, право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців (спадкова трансмісія).

Дійсно, як зауважив один нотаріус, онука в цьому випадку може спадкувати також як спадкоємець 5-ї черги. За спадковою трансмісією виходить ближче черга, це по-перше, а по-друге, запитання було спрямоване на те, щоб розпізнати трансмісію, яку не всі розпізнають і визнають (висновок взятий з практичного реального випадку).

У цьому питанні на другому місці за популярністю все ж таки була відповідь не про спадкоємця 5-ї черги, а про «прийняв та не оформив», хоча за умовами завдання всі особи зареєстровані окремо. Можливо, тут є елемент неуважності.

3. Жили-були чоловік, його син, його онука (зареєстровані за однією адресою).

Чоловік склав заповіт на все своє майно на сина.

Майно є особистим майном чоловіка, інших спадкоємців немає.

Помирає син, через 2 місяці — чоловік (батько сина).

Яким чином онука може отримати право на спадкування після чоловіка?

Відповіді:

А. За правом представлення

Б. За спадковою трансмісією

В. Як спадкоємець 5-ї черги

Г. Спадкує після свого батька (сина чоловіка), який прийняв спадщину, але не оформив її

Правильна відповідь: А.

Цивільний кодекс України (ч. 1 ст. 1266):

Внуки, правнуки спадкодавця спадкують ту частку спадщини, яка належала б за законом їхнім матері, батькові, бабі, дідові, якби вони були живими на час відкриття спадщини.

4. Жили-були чоловік, його син, його онука (зареєстровані всі окремо).

Чоловік склав заповіт на все своє майно на сина.

Майно є особистим майном чоловіка, інших спадкоємців немає.

Помирає чоловік.

Яким чином онука може отримати право на спадкування після чоловіка (у разі якщо

син не подасть заяву про прийняття спадщини за 6 місяців)?

Відповіді

- А.** За правом представлення
- Б.** За спадковою трансмісією
- В.** Як спадкоємець 5-ї черги
- Г.** Не може спадкувати

Правильна відповідь: В.

Цивільний кодекс України (ч. 1 ст. 1265):

У н'яту чергу право на спадкування за законом мають інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно, причому родичі ближчого ступеня споріднення усувають від права спадкування родичів подальшого ступеня споріднення.

Ступінь споріднення визначається за числом народжень, що віддаляють родича від спадкодавця. Народження самого спадкодавця не входить до цього числа.

Тест III

1. Чоловік та дружина загинули внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, яка сталася вранці. Чоловік помер одразу, а дружина через три години після нього. Кожен з них має спадкове майно, що належить їм особисто. Вони мають двох спільних дітей та кожний має батьків, усі претендують на спадщину, усі були зареєстровані за однією адресою. Яким чином розподілятиметься спадкове майно після чоловіка?

Відповіді

- А.** Успадкують порівну діти та батьки чоловіка як спадкоємці першої черги, а частка, яку б успадкувала дружина, — батьки дружини за правом спадкової трансмісії
- Б.** Успадкують порівну діти та батьки чоловіка
- В.** Дружина померла пізніше, отже, спадщину прийняла, але не оформила, її частка у спадщині чоловіка розподілиться між її дітьми і батьками, а інше успадкують діти та батьки чоловіка порівну

Правильна відповідь: Б.

Цивільний кодекс України (ст.1220):

3. *Якщо протягом однієї доби померли особи, які могли б спадкувати одна після*

одної, спадщина відкривається одночасно і окремо щодо кожної з них.

Якщо кілька осіб, які могли б спадкувати одна після одної, померли під час спільної для них небезпеки (стихійного лиха, аварії, катастрофи тощо), припускається, що вони померли одночасно. У цьому випадку спадщина відкривається одночасно і окремо щодо кожної з цих осіб.

2. Чи може особа заповісти своє майно на користь певного зоопарку?

Відповіді

- А.** Не може, бо навіщо звірям її майно
- Б.** Не може, оскільки спадкоємцями можуть бути лише фізичні особи
- В.** Може

Правильна відповідь: В.

Цивільний кодекс України (ст. 1222):

1. *Спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини.*

2. *Спадкоємцями за заповітом можуть бути юридичні особи та інші учасники цивільних відносин (стаття 2 цього Кодексу).*

3. *Яка стаття Цивільного кодексу України зазначається як підстава спадкування у свідоцтві про право на спадщину, якщо спадкує син після батька за законом? Батько помер у 2015 році.*

Відповіді

- А.** Ст. 1261
- Б.** Ст. 1296
- В.** Ст. 1258

Правильна відповідь: А.

У формі посвідчувального напису свідоцтва про право на спадщину за законом (ф. 1) зазначено: «вказується номер статті щодо відповідної черги спадкоємців, яка закликається до спадкування», тобто в цьому випадку спадкує перша черга і в свідоцтві

зазначається ст. 1261. Якщо б спадкувала друга черга, — ст. 1262 і т. д.

4. Особа залишила заповіт на все своє майно на А. у 2013 році. Пізніше, у 2014 році, залишила заповідальне розпорядження на вклад у банку Б. У 2015 році особа склала заповіт на квартиру на Б., а все інше майно заповіла В. Які розпорядження будуть враховані при оформленні спадщини, якщо особи А., Б. і В. прийняли спадщину, спадкоємців на обов'язкову частку немає, права подружжя на частку немає, спадкове майно: квартиру, вклад, мотоцикл?

Відповіді

А. Особа А. отримає мотоцикл на підставі заповіту 2013 року, особа Б. отримає вклад на підставі заповідального розпорядження 2014 року та квартиру на підставі заповіту, особа В. отримає все інше на підставі заповіту 2015 року

Б. Особа А. нічого не отримає, особа Б. отримає вклад за заповідальним розпорядженням 2014 року та квартиру за заповітом

2015 року, особа В. отримає мотоцикл за заповітом 2015 року

В. Особа А. не отримає нічого, особа Б. отримає квартиру за заповітом 2015 року, особа В. отримає вклад та мотоцикл на підставі заповіту 2015 року

Г. Особа А. отримає все, бо заповіт на її ім'я був першим

Правильна відповідь: В.

Цивільний кодекс України (ст. 1228):

1. Вкладник має право розпорядитися правом на вклад у банку (фінансовій установі) на випадок своєї смерті, склавши заповіт або зробивши відповідне розпорядження банку (фінансовій установі).

2. Право на вклад входить до складу спадщини незалежно від способу розпорядження ним.

3. Заповіт, складений після того, як було зроблене розпорядження банку (фінансовій установі), повністю або частково скасовує його, якщо у заповіті змінено особу, до якої має перейти право на вклад, або якщо заповіт стосується усього майна спадкодавця. ✎